

התוקף ההלכתי של הנחיות משרד הבריאות

תלמיד: יואב אלוני כיתה: ט' מורה מלווה: הרב עמיחי גולדשטיין ביי"ס: חברה ומשפט, אמי"ת כפר בתיה

הסיפור האישי שלי

בשנה שעברה החלה תקופת הקורונה ובה הייתה הרבה אי וודאות בנושאים רבים. בעבודה זו נעסוק בנושא ששאלתי את הרב עמיחי. אני שאלתי אותו שאלה אחת שהביאה אחריה שאלות רבות והנה השאלה.

לפני תקופת הקורונה השתתפתי מספר פעמים בשיעור תורה שמאוד אהבתי עם מספר חברים. בתקופת הקורונה, בין הסגרים, השיעור המשיך להתקיים רק שהוא התקיים בניגוד להנחיות כלומר הנוכחים שם לא עטו מסכה ולא שמרו על מרחקים. שאלתי את הרב עמיחי האם מותר לי ללכת לשיעור הזה למרות שלא מקפידים על ההנחיות, הרי גם ככה אני לא בקבוצת סיכון וזה בעצם לא מהווה בעבורי סכנה או פיקוח נפש כלשהו אז האם זה מצדיק את ביטול התורה? כי אם אני לא הולך לשיעור זה מוביל לבעיה רצינית, כי אחר כך אני לא אלמד בבית משתי סיבות, הראשונה היא שאני לא אצליח לבד כי אני לא מבין את הסוגיות הקשות, וסיבה שנייה היא שכאשר אתה לא בחברות אתה מאבד את עצמך.

אז אני שאלתי את השאלה הזאת ואז מהשאלה הזאת עלו לי עוד שאלות, כגון:

מה התוקף של הנחיות הממשלה כלומר האם צריך לפעול כמוהם או כמו הרב קנייבסקי שהתיר ללכת ללימוד תורה שהרי הוא רב עצום וגדול בתורה. והרי ידוע שזה רק כביכול פיקוח נפש, כי הרי זה לא מידי כלומר לא בטוח שזה יוביל לפיקוח נפש, והשאלה הבאה שזה הביא אותי לשאול זה מה מגדיר פיקוח נפש או מעשים שיכולים להוביל לפיקוח נפש.

שאלת החקר:

מהו התוקף הלכתי להנחיות הקורונה של משרד הבריאות? בחרתי להתייחס לשאלה זו משני כיוונים: מצד דין "דינא דמלכותא דינא" ומצד דין פיקוח נפש עתידי.

דינא דמלכותא דינא:

ישנן שתי סיבות לדין זה של "דינא דמלכותא דינא":

קבלת הציבור - שהציבור בחר לקבל על עצמו את המלוכה, מכיון שהם מעדיפים את זה מאשר שיהיה תוהו ובוהו ומלחמות.

דיני קרקעות המלכות - שכל הקרקע של אותה מדינה שייכת למלכות מכיון שצבא המלכות כבש את הקרקע ורק בזכותו הקרקע נשארת ברשותם. ולכן כל מי שמתגורר בקרקע של המלכות - חייב להישמע למלכות.

ישנה מחלוקת בין הראשונים האם דין זה חל גם בארץ ישראל או רק בחוץ לארץ ונפסק להלכה כמו הרמב"ם ורוב הראשונים שדינא דמלכותא דינא גם בארץ ישראל.

מזה אפשר ללמוד שיש תוקף הלכתי המחייב להישמע להוראות הממשלה שנבחרה על ידי הציבור, בכלל, ובפרט להנחיות משרד הבריאות מצד הכלל "דינא דמלכותא דינא".

פיקוח נפש עתידי:

סוגית גחלת בשבת:

הגמרא במסכת שבת מחלקת בין ההיתר לכבות גחלת של מתכת ברשות הרבים לבין לכבות גחלת של עץ שאסור. רבינו חננאל מסביר שההבדל הוא שגחלת של עץ הציבור יכול לראות אדמומיות ולא יהיה בה היזק ומאידך גיסא גחלת של מתכת לא ניתן לראות כי היא רותחת ותביא לידי היזק הרבים ולכן מותר לכבותה.

להלכה נפסק בשו"ע שמותר לכבות כל גחלת, בין של עץ ובין של מתכת. מזה ניתן ללמוד שגם במקום שאין בו סכנה ממשית מיידית אלא רק סכנה פוטנציאלית, עדיין מתייחסים לזה כאל פיקוח נפש בגלל שזה סכנת הרבים.

סוגיית יציאה למלחמה בשבת:

בגמרא במסכת עירובין מובא הדין שמחללים את השבת ויוצאים להילחם בכלי נשק רק במקרה של פיקוח נפש – שהגוים באו על עסקי נפשות. אבל בעיר ספר (עיר בגבול) מחללים את השבת אפילו אם באו רק לגנוב - על עסקי תבן וקש. רש"י מסביר את ההיתר בכך שלמרות שאין כרגע עסקי נפשות יכול הדבר להוביל לכך שייצאו לכבוש משם את כל הארץ ויביא לסיכון פוטנציאלי של הרבים.

מכאן ניתן ללמוד שגם אם אין כרגע סיכון ממשי יש לקחת בחשבון את שלום הציבור והסיכון הפוטנציאלי אליו. כפי שכתב זאת הרב שאול ישראלי ז"ל:

"ע"כ (על כן) נראה שיסוד הדברים הוא שכל מה שנוגע לשלום הצבור או סילוק נזק ממנו, הכל נחשב כפקוד"נ (פיקוח נפש), כי כל מה שכרוך בשלום הצבור יש בו בעקיפין ענין עם פקוח נפש..."

סיכום ומסקנות:

מכל המקורות שהצגתי כאן הגעתי למסקנה הבאה:

הראיתי שיש תוקף הלכתי להנחיות משרד הבריאות והממשלה מתוקף דין "דינא דמלכותא דינא" ועליו להישמע להנחיות. ישנם עוד מקורות לגבי תוקף זה כמו תקנות הציבור ודין מלך עליהם לא הרחבתי בעבודה זו.

מבחינת דין פיקוח נפש - הראיתי שגם אם אין עליו פיקוח נפש מידי כרגע, עדיין צריך לחשוש לפיקוח נפש פוטנציאלי לרבים (מבוגרים אחרים) שאני יכול להוביל להדבקתם.

ולכן המסקנה היא שלא ללכת לשיעור.

- אבל הבנתי שיש עוד אפשרויות ללימוד תורה:
 - אפשר ללמוד בצורה בטוחה - דרך זום, או בחוץ עם מרחקים מותרים ומסכות
 - לשמוע שיעורים בבית בוטיוב ולרשום שאלות לעצמי ולברר אח"כ
 - ללמוד בחברותא עם חבר/קרוב משפחה
- שנזכה להיות בבריאות איתנה, ללמוד תורה ולהאדירה!**

